ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМПОЗИТ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Оладько К., *студ. ПР-52,*
Чепелюк А.Д., *ст. викладач*

Слсвотвір – це розділ мовознавства, який вивчає слова з погляду способів творення структури. Словоскладення, на думку окремих дослідників, є головним напрямком розвитку лексики мови, бо воно - найпродуктивніший тип словотвору.

Дослідники А. Іскоз та А. Ленкова виділяють такі типи словотвору складних слів: Детермінативні композити (Bestimmungszusammensetzungen) сюди відносяться також бахувріхі, копулятивні композити (Kopulative Zusammensetzungen), зрощення (Zusammenrückungen).

Під семантикою розуміється змістова сторона мовних одиниць, їхня комунікативна роль в процесі спілкування.

В залежності від можливості вивести загальну семантику із значень компонентів композиту можна виділити такі типи складних слів: композити з роздільно спрямованим значенням, нейтральні композити з типізованим значенням, композити з кумулятивним значенням, композити з ідіоматичним значенням.

Значна частина композит зазнає метафоричного та метонімічного переосмислення.Метонімічне перенесення. Будучи складним словом, бахувріхі утворюються поєднанням двох компонентів, другий з яких є назвою частини тіла, органа чи квазіорган людини (Schreihals, Graukopf, Schafskopf, Hasenfuss), або елемента вбрання, інструмента чи предмета повсякденного використання (Blaustrumpf, Blauhemd).

Метафоричне перенесення. Аналіз композит, (наприклад Korinthenknacker, Ladenhüter) наштовхує на висновки про існування конфлікту між семантичною структурою слова та структурою лексичного значення слова. Цей конфлікти має багато рівнів. Наявність у композиті одного з конфліктів, іншими словами нейтралізації або мутації вихідних семантичних компонентів, дає підстави розглядати композити як однослівні ідіоми.

При оформленні тексту або при мовленні часто постає проблема вибору між атрибутивним складним словом та атрибутивним словосполученням. Не кожному композиту відповідає

на перший погляд семантично адекватне словосполучення. Так, не викликає сумнівів право існування Kaffeetasse і Tasse Kaffee, але неможливо переробити речення «er trank seine Tasse Kaffee» у «er trank seine Kaffeetasse».

Як правило, композити не є синонімами до словосполучення, набирають цілком самостійного значення. Наприклад, der rote Wein – червоне вино (йдеться про колір) та der Rotweit (сорт вина).

Досить поширеними є композити у *технічних текстах*. Важливе значення композит для наукового стилю загалом, і його найважливішого компоненту – термінології – не тільки в їхній здатності передавати складні поняття, але і в їхніх семантичних особливостях.

Прагнення до створення термінів шляхом словоскладення пов'язане з тим, що таким чином значно розширюються можливості утворення нових слів із вже відомого матеріалу. У німецькій систематизованій термінології зустрічаються тільки детермінативні складні слова.

У художній літературі письменники також широко використовують складні слова, що має прямий зв'язок із текстовою модальністю. Текстова модальність, відображаючи відношення того, хто говорить чи пише до дійсності, може проявлятись на поверхню лексичними засобами.

Отже, композити є одним із засобів вираження модальності у тексті, яка існує у чотирьох аспектах: реальність/ірреальність текстового світу, оцінно-емотивне відношення автора до персонажів, змальованих ситуацій, передбачувана оцінка читача, емоційно-оцінне відношення між персонажами.

У публіцистиці останнім часом більш частими стали випадки вживання оказіоналізмів. Оказіоналізми – одне з мовних засобів досягнення експресивності у періодичній пресі, оскільки вони безпосередньо призначені для того, щоб сильніше впливати на читача. Основною причиною популярності оказіоналізмів є прагнення досягти максимальної емоційно-експресивної та стилістичної виразності.

Наявність великої кількості композит свідчить про те, що в німецькій мові існують тенденції до створення таких одиниць мови, які б точно називали не тільки предмет, а і виражали його якості. Інакше кажучи, мова прагне до компактності висловлювання із збереженням прагматичних та семантичних особливостей.

Таким чином, можна зробити висновок, що цінність композит у мові саме в їхній влучності та ємності.